

Türk Tabipleri Birliği
____ Turkish Medical Association ____

“Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin

Güvenlik Soruşturması hakkındaki maddeleri yönünden

Türk Tabipleri Birliği’nin Deđerlendirmesi

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanlığı tarafından 16 Aralık 2019 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulan Teklif, 19 Aralık 2019 Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülecektir. 18 maddelik tasarinin üç maddesi (2,3,9) ilk defa veya yeniden kamu görevine atanacaklara uygulanacak güvenlik soruşturması ile ilgili düzenlemeleri içermektedir.

Teklif Madde 2: Maddenin teklif gerekçesinde; 657 sayılı Yasanın devlet memurlarına alınacaklarda aranılacak genel ve özel şartların düzenlendiği 48. Maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin 8 numaralı alt bendinde yer alan “güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması yapılmış olmak” koşulunun Anayasa Mahkemesi tarafından 2019/65 sayılı kararı ile iptal edilmiş olduđu¹, bu durum üzerine; kamu hizmetlerinin etkin ve sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi için 657 sayılı Kanun kapsamında memuriyete atanacaklar için 4045 sayılı Kanun kapsamında güvenlik soruşturması/arşiv araştırması yapılması şartının getirildiği belirtilmektedir.

Bütün kamu görevlileri yönünden “güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması yapılması”na ilişkin hüküm ülkemizde ilk defa OHAL sonrasında 03.10.2016 tarih ve 676 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 74.maddesi ile getirilmiş; 1.2.2018 tarih ve 7070 sayılı Kanun ile aynen kabul edilerek uygulama devam ettirilmiştir.

Kamu görevine alınmada güvenlik soruşturması/arşiv araştırması uygulamasının yapılması, kişilerin özel hayatının gizliliğinin korunması, düşünce ve ifade özgürlüğü, kişilerin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı başta olmak üzere yüksek düzeyde korumaya tabi pek çok temel hakka keyfi müdahale ve sınırlandırma sonucunu doğurmakta/ doğurmuştur.

¹ Anayasa Mahkemesi’nin E.2018/73 K.2019/65 ve 24.7.2019 tarihli kararı ile Anayasa’ya aykırı bulunarak iptal edilmiş, gerekçeli karar 29.11.2019 tarih ve 30963 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Teklif bunları ortadan kaldırmaya değil bu hukuka aykırı durumun yeni düzenlemelerle sürdürülmesine yönelik hükümleri içermektedir. Demokratik bir toplum, hukuk devleti, demokrasi gibi insanlığın vazgeçilmez bir biçimde benimseyip geliştirmesi zorunlu evrensel ilkeler uyarınca , bu kadar geniş kapsamlı bir müdahaleye izin verilmesi imkansızdır.

Anayasa Mahkemesi'nin Fatih Saraman tarafından yapılan bireysel başvuruda verdiği ihlal kararında² atıfta bulunulduğu üzere, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında devletlerin "güvenlik" gerekçesi ile temel hakları sınırlandıracak bu tür müdahalelerinin hukuka uygun olabilmesi için AİHS'nin 8/2 maddesinde çizilen çerçeveye uygun olarak demokratik bir toplumda gerekli olduğunun ortaya konulması zorunludur.

Hekim, sağlık meslekleri mensupları, öğretmen, mühendis vb. bütün kamu görevleri yönünden güvenlik soruşturması/arşiv araştırması uygulamasına gidilmesi, demokratik bir toplumda gereklilik koşulu ile bağdaşmamaktadır.

Türk Tabipleri Birliği olarak belirtmek isteriz ki, bu güne kadar hekimler hakkında yürütülen uygulama işlemlerinden öğrendiğimiz üzere güvenlik soruşturması, kamu görevine atanmak isteyen insanların düşünce ve ifade özgürlüğü, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı, eşit muamele görme hakkı, ayrımcılık yasağı, çalışma hakkı başta olmak üzere insan onurunun ve kişiliğinin korunmasına dair haklarını keyfi uygulamalarla ihlal etmektedir.

Ayrıca 5.12.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 7151 sayılı Kanun'un 5. Maddesinde düzenlenen kamu hizmetinde göreve alınmayan devlet hizmet yükümlüsü tabiplerin çıkarılma veya göreve alınmama kararının verildiği tarihten itibaren ancak 450 gün süre ile mesleklerini icra edemeyeceklerine ilişkin düzenleme sonucu hekimler yönünden temel haklarına yönelik ihlalin ağırlığı taşınamaz dereceye ulaşmıştır. Dünyada, demokratik hiç bir ülkede böyle bir düzenleme bulunmamaktadır.

Anayasaya, başta AİHS olmak üzere tarafı olduğumuz Sözleşmelere aykırı; bütün bunların yanında ailesinin, kendisinin uzun süreli ve zorlu emeği ile yetişmiş insanlarımıza, hekimlerimize yönelik "güvenlik soruşturması" adı altındaki kötülüğe son verilmesini, teklifin geri çekilmesini, talep ediyoruz.

Madde 9 Yönünden:

Teklifin 9. Maddesi ile 4045 sayılı Kanunun birinci maddesine ek düzenleme yapılmaktadır. Kanunun 1. Maddesinde, hakkında güvenlik soruşturması yapılacak kamu görevlileri, istihbarat, silahlı kuvvetler, ceza ve infaz kurumları memurları gibi ülkenin iç ve dış güvenliği ile ilgili olan görevler ile sınırlandırılmış iken; Teklif bütün kamu görevlerini kapsama dahil etmektedir.

Hakkında güvenlik soruşturması yapılacak kişilerin Anayasaya, hukuk kurallarına bağlılığı yeterli görülmemiş "Devlete sadakat, terör örgütleri ile eylem birliği içerisinde olmamak, yardım etmemek, kamu imkan ve kaynaklarını bu örgütlere kullandırmamak, örgütlerin propagandasını yapmamak"

² Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, Fatih Saraman Bvurusu, Başvuru Numarası: 2014/7256, Karar Tarihi: 27/2/2019

koşullarının aranacağı, haklarında herhangi bir “tahdit” bulunup bulunmadığının sorgulanacağı, buna göre kamu hizmetlerine uygunluk değerlendirmesinin yapılacağı, Bu araştırmayı Milli İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Mülki İdare Amirliklerinin yapacağı, değerlendirmenin ise her kurum bünyesinde kurulacak değerlendirme komisyonları tarafından yapılacağı belirtilmiştir.

Teklif edilen düzenlemeler, OHAL KHK’ları ile ve onlara dayanılarak çıkarılan Yönetmelikler ile yapılan Anayasaya aykırı uygulamaların devam ettirilmek istendiğinin tarifinden başka bir şey değildir.

Mahkemeler tarafından hakkında beraat kararı verilen, hakkında hiç soruşturma açılmayan, yargılanmayan kişilerin, geçmişteki eleştirilen düşünceleri, yasal hak arama girişimleri nedeniyle güvenlik soruşturması nedeniyle kamu görevine alınmadığını; Kişisel nedenlerin dışında akrabalarının yaptıkları işler, çevrelerindeki kimi insanların hükümete muhalif düşünceleri vb üçüncü kişilerin davranışları gerekçe gösterilerek güvenlik soruşturmalarının sonucunun olumsuz kabul edildiği ve kamu görevlerine atanmadıkları ya da görevlerinden çıkarıldıkları sayısız örnek bulunmaktadır.

Yargı reformu adı verilen ve geçtiğimiz aylarda yasalaşan bir hüküm ile mahkemeler tarafından yapılan aleni yargılamalarda dahi kişilerin düşüncelerinden dolayı suçlu sayıldığı örtülü bir biçimde kabul edilmiş; düşünce açıklamalarının suç sayılmayacağına ilişkin esasen gerekli olmayan bir yasal düzenleme dahi yapılmışken, kamu görevine girme hakkını yeniden kolluk kuvvetlerinin ve bir kısım yöneticilerin keyfiyetine bırakılmasını öneren teklif doğrusu anlaşılabilir ve kabul edilemez bir tutumdur.

Öte yandan Anayasa Mahkemesi’nin 657 sayılı Yasada yer alan iptal kararının gerekleri, Fatih Saraman tarafından yapılan bireysel başvuruda verdiği ihlal kararı³ ve konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının gerekçeleri ile birlikte anlaşılması ve buna göre bir yasal düzenleme yapılması zorunludur.

Anayasa Mahkemesi ihlal kararında , 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması Hakkında Kanunun, istihbarat, silahlı kuvvetler, ceza ve infaz kurumları memurları gibi ülkenin iç ve dış güvenliği ile ilgili olan görevler ile sınırlandırılmış kapsamını irdelerken; kapsamın AİHS ve AİHM içtihatları ile ilişkisini belirtmekle birlikte; bu kapsam içinde kalan ulusal güvenlikle ilgili görevlere yapılacak atamalarda da temel haklara doğrudan müdahale yetkisinin söz konusu olamayacağını, güvenlik soruşturması uygulamasının doğurabileceği keyfiliğe karşı yüksek koruma güvencelerini sağlayacak bir biçimde düzenleme yapılması gerekliliğini vurgulamıştır.

Teklif kapsamına, bütün kamu görevlileri alacak bir genişletmenin hukuk dışılığı yanında, kapsam maddesi düzeltilse bile güvenlik soruşturması uygulamasının doğurabileceği keyfiliğe karşı hiçbir koruma güvencesi de bulunmamaktadır. Anayasa ve Hukuk devletinin gereklerine uygun davranma, hukuk kurallarına bağlı olma dahi kamu görevine uygunluk için yeterli sayılmamakta, Anayasa ve hukuka bağlılık dışında yetkiyi elinde bulunduranın tarif edeceği “sadakat” biçimlerinin aranması keyfi uygulamaları sonlandırmak bir yana daha da arttıracak özelliكتedir.

³ Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, Fatih Saraman Bvurusu, Başvuru Numarası: 2014/7256, Karar Tarihi: 27/2/2019

Madde 3 Yönünden:

Teklifin 3. Maddesinde, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından önce güvenlik soruşturması/arşiv araştırması işlemlerine karşı kişilerin açtığı ve açacağı davaların 6 ay süre ile durdurulacağı, kişiler hakkında teklifteki düzenlemeye göre yeniden güvenlik soruşturması yapılacağı, soruşturma sonucunda kişi kamu görevine atanır ise davada karar verilmesine yer olmadığı kararı verileceği; eğer yine sonuç olumsuz değerlendirilir ise Mahkemenin önündeki davayı, davanın açıldığı tarihteki işleme ve hukuki duruma göre değil, teklifin kabul edilmesi halinde sonradan yapılacak işlemi ve getirilen düzenlemeyi dikkate alarak sonuçlandıracağı belirtilmektedir.

Teklifin bu maddesi, diğer aykırılıkların yanında Anayasanın hukuk devleti, yargı yetkisinin kullanımı, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı, hak arama hürriyeti, aleyhe hükümlerin geriye yürümezliği başta olmak üzere pek çok normu ihlal etmektedir. Böylece zaten hukuk uyarınca atanmayı hak ettikleri kamu görevine uzun süredir giremeyen , mesleğini yapamayan , herhangi bir suçu bulunmayan insanlar çok daha uzun süre bu duruma mahkum edilmek istenmektedir. Bu durum yargılama yetkisini askıya almakta, kişiler yönünden tesis edilen ve iptali için yargı önüne taşınan işlemin yargısal denetimini ortadan kaldırmakta, böylece idarenin eylem ve işlemlerinin yargı denetimine açık olduğuna ilişkin Anayasal hüküm de ilga edilmektedir.

Sonuç olarak her üç maddesi de insan onuruna, ayrımcılık yasağına ve daha pek çok temel insan haklarına aykırı olan düzenlemelerin geri çekilmesi, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının kapsamının devletin iç ve dış güvenliği ile ilgili görevlerle sınırlı düzenlenmesi ve AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtilen hukuka uygun ölçütlerin dikkate alınacağı, keyfi muameleleri engelleyecek bütüncül bir düzenlemenin ilgili bütün tarafların katılımı ile yapılmasının toplumsal ve hukuksal bir gereklilik olduğunu belirtiriz. Saygılarımızla

Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi